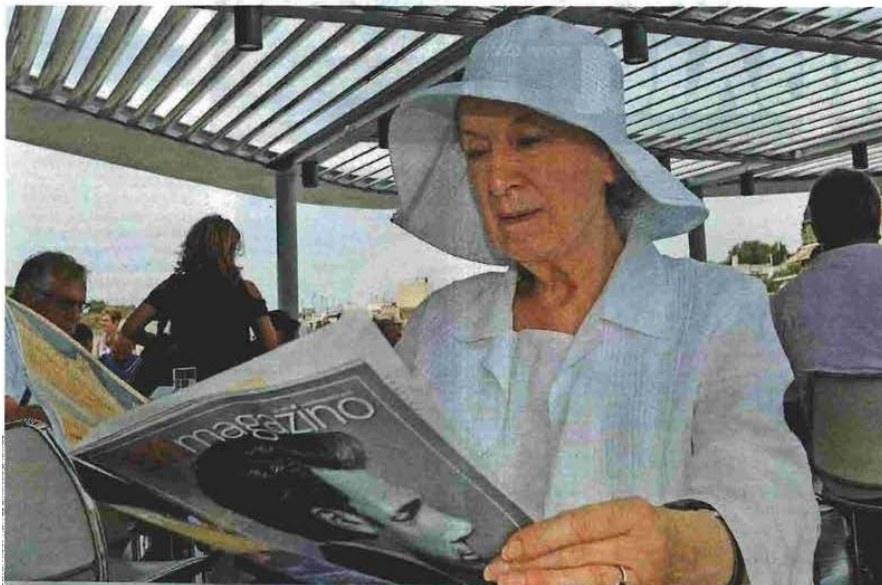

ΜΑΡΓΚΑΡΕΤ ΑΤΓΟΥΝΤ

«Για να καταλάβεις
την Ελλάδα πρέπει
να την επισκεφθείς
σε ώριμη ηλικία»

Μία από τις **διασημότερες συγγραφείς της αγγλόφωνης λογοτεχνίας μιλάει στο «Βήμα»** για το μυθιστόρημα και την ποίηση, τα ζώα και την οικολογία, την οικονομική κρίση και το περιβάλλον, τη μαζική και την υψηλή κουλτούρα και για το νέο μυθιστορηματικό σχέδιό της, βασισμένο στην «Τρικυμία» του Σαίξπηρ

«Προσπαθώ το κάθε βιβλίο μου να

Η συγγραφέας Μάργκαρετ Ατγουντ στην τάρταρα του Μουσείου της Ακρόπολης ξεφυλλίζοντας το «ΒΗmagzino»

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

Η Μάργκαρετ Ατγουντ, γεννημένη το 1939 στην Οτάβα του Καναδά, είναι από τις διασημότερες συγγραφείς του αγγλόφωνου κόσμου. Η grande dame της καναδικής και γενικότερα της σύγχρονης αγγλόφωνης λογοτεχνίας, πληθωρική και με εξαιρετική αίσθηση του χιούμορ, έχει τιμηθεί με τα μεγαλύτερα διεθνή βραβεία, έχει εκδώσει πάνω από σαράντα βιβλία (ποίηση, πεζογραφία, δοκίμιο, θέατρο, κείμενα παιδικής λογοτεχνίας), έχει γράψει σενάρια για την τηλεόραση και τρία λιμπρέτα για όπερα, ενώ μυθιστορήματά της έχουν μεταφερθεί στην τηλεόραση. Είναι επίτιμη διδάκτωρ πολλών πανεπιστημίων σε όλον τον κόσμο και το μόνο βραβείο που λείπει από τη συλλογή της είναι το Νομπέλ Λογοτεχνίας. Δραστήρια οικολόγος και ακτιβίστρια, είναι εξαιρετικά δημοφιλής και τα βιβλία της σημειώνουν θεαματικές πωλήσεις. Τα μυθιστορήματά της *Η χρονιά της πλημμύρας*, *Μάτι γάτας*, *Ο τυφλός δολοφόνος* και *Ορυξ και Κρέικ* έχουν αγαπηθεί και από το αναγνωστικό κοινό της χώρας μας.

Η Μάργκαρετ Ατγουντ βρέθηκε αυτές τις μέρες στην Αθήνα καλεσμένη από την καναδική πρεσβεία, από το Μέγαρο Μουσικής (όπου στο πλαίσιο του προγράμματος Megaron Plus παρουσιάστη-

κε την περασμένη Τετάρτη σε ειδική εκδήλωση με θέμα «Δυστοπίες και η ελληνική επιρροή πάνω σε αυτές») και από τις εκδόσεις Ψυχολόγος που εκδίδουν τα βιβλία της στη χώρα μας. Την Γεμίτη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, του οποίου είναι επίτιμη διδάκτωρ, έδωσε διάλεξη με θέμα «Η έρευνα στο μυοκάλι: Η ελληνική μυθολογία στη δουλειά μου».

Συναντήσαμε τη συγγραφέα, η οποία συνοδεύεται από τον σύντροφό της πεζογράφο Γκρέιμ Γκίμπσον, στην τάρταρα του Μουσείου της Ακρόπολης, όπου φωτογραφηθηκε και παραχώρησε αποκλειστικά για «Το Βήμα» τη συνέντευξη που ακολουθεί.

■ **Ας αρχίσουμε με μια κοινοτοπία, κυρία Ατγουντ. Πώς σας φαίνεται η Ελλάδα; Έχετε ξανάρθει;**

«Όχι, είναι η πρώτη φορά και τα πάντα μου φαίνονται πολύ ωραία ως τώρα. Εχω ταξιδέψει σε όλον τον κόσμο αλλά νομίζω πως για να καταλάβει κανείς την Ελλάδα θα πρέπει να την επισκεφθεί σε ώριμη ηλικία».

■ **Καλλιεργείτε σχεδόν όλα τα είδη του λόγου. Δυστυχώς όμως η ποίησή σας δεν είναι γνωστή στη χώρα μας.**

«Το κοινό της ποίησης είναι περιορισμένο και επιπλέον η ποίηση παρουσιάζει μεγάλες

δυσκολίες στη μετάφραση».

■ **Πώς περνάει κάποιος από το ένα στο άλλο είδος, για παράδειγμα από την ποίηση στο μυθιστόρημα;**

«Εξαρτάται από το τι θέλει κανείς να πει και πώς θα το πει κάθε φορά. Για εμένα είναι το ίδιο πράγμα, όπως και το δοκίμιο και η παιδική λογοτεχνία που με φέρνει πίσω στα παιδικά μου χρόνια. Στην οικογένειά μου διαβάζαμε πολύ, ήταν μέρος της καθημερινότητάς μας».

■ **Αυτό έπαιξε ρόλο αργότερα στην απόφασή σας να γίνετε συγγραφέας;**

«Ήθελα να γίνω συγγραφέας από πολύ μικρή. Αρχισα να γράφω από τα 16 μου χρόνια διάφορες ιστορίες. Οι γονείς μου με ενθάρρυναν, μολονότι ο πατέρας μου, που ήταν βιολόγος, όπως και η μητέρα μου, ήθελε να σπουδάσω κι εγώ βιολογία. Κάποια στιγμή τούς είπα ότι ήθελα να γίνω δημοσιογράφος. Θα μου άρεσε να γράφω για γυναίκα περιοδικά κι έτσι να βγάλω το ψωμί μου. Οι γονείς μου όμως μου ανέτειναν πως αν ξεκινούσα έτσι, θα κατέληγα να γράφω ή νεκρολογίες ή ασπμαντόπιτες για το ένα και το άλλο σε επαρκώς έντυπα. Εγώ όμως προβληματιζόμουν πώς θα μπορούσα να κερδίζω τα προς το ζην και να είμαι ταυτοχρόνως συγγραφέας. Οι βασικές επιλογές ήταν δύο: ή να γίνω βιολόγος ή να βρω έναν τίλο που να με ελκύει. Είχα σκεφθεί κάποια στιγμή και κάτι άλλο: να πάω στο Παρίσι, να εργαστώ εκεί ως σεβτιόρα και να γράφω στον ελεύθερο χρόνο μου».

■ **Και πήγατε;**
«Όχι. Μετά τις σπουδές μου στο Πανεπιστήμιο του Τορόντο κέρδισα μια υποτροφία για το Χάρβαρντ. Σπούδασα λογοτεχνία και στην αρχή έγινα καθηγήτρια των Αγγλικών. Εγγραφα στις διακοπές του καλοκαιριού, ώσπου κατάφερα να γίνω επαγγελματίας συγγραφέας».

■ **Ενα από τα βασικά θέματα στα μυθιστορήματά σας είναι τα ζώα, στα οποία συχνά δίνετε ανθρωπομορφικές ιδιότητες. Είστε χορτοφάγος; Και ποιο είναι το αγαπημένο σας κατοικίδιο; Η γάτα ή ο σκύλος;**
«Στο σπίτι έχουμε και γάτα

Η σαιξπηρική «Τρικυμία» ο επόμενος στόχος

■ **Στη δεκαετία του 1960 ήταν της μόδας η συζήτηση για τις διαφορές ανάμεσα στην υψηλή και στη μαζική κουλτούρα, όπως τις όρισε ο Αντόρνο. Είστε μια παραγωγική και εξαιρετικά δημοφιλής συγγραφέας. Πώς βλέπετε τη σχέση ανάμεσα στη μαζική και στην υψηλή κουλτούρα;**

«Πολύ συχνά μοτίβα της υψηλής περνούν στη μαζική κουλτούρα. Αυτό γίνεται όταν ένα μυθιστόρημα μεταφέρεται στην τηλεόραση ή στον κινηματογράφο. Υπάρχουν και είδη εξαιρετικά δημοφιλή, όπως η επιστημονική φαντασία, που όταν ο συγγραφέας τα αξιοποιεί, χωρίς να κάνει εκπτώσεις στην ποιότητα, έχει

τη δυνατότητα να ελκύσει όλες τις κατηγορίες αναγνωστών. Τα μυθιστορήματα του Ρέι Μπράντμπερι, για παράδειγμα, είναι εξαιρετικά δημοφιλή και ταυτοχρόνως λογοτεχνία πρώτης κατηγορίας».

■ **Τι ακριβώς είναι το πρόγραμμα Future Library (Μελλοντική Βιβλιοθήκη) στο οποίο συμμετέχετε;**

«Η Κέτι Πότερσον, μια εξαιρετικά καλλιτέχνης, είχε την ιδέα να αναπτυχθεί σε 100 χρόνια ένα δάσος 1.000 δέντρων στη Νορβηγία, λίγο έξω από το Οσλο. Η Ύλη του θα χρησιμοποιηθεί για να παραχθεί το χαρτί με το οποίο θα τυπωθούν τα κείμενα συγγραφέων οι οποίοι

θα συμμετάσχουν στο πρόγραμμα, και ως το 2114 θα παραμείνουν κλειδομένα. Είμαι η πρώτη που δήλωσα συμμετοχή. Τα δέντρα σπάρθηκαν πριν από κάμποσες μέρες».

■ **Τι νομίζετε ότι θα πουν οι αναγνώστες του μέλλοντος για το δικό σας κείμενο;**
«Ένας Θεός ξέρει. Πρόσφατα, όταν με ρώτησαν, είπα πως θα πρέπει τότε να το μεταφράσει κάποιος παλαιοντολόγος».

■ **Ποιο θα είναι το επόμενο βιβλίο σας;**
«Η μυθιστορηματική μου εκδοχή της σαιξπηρικής *Τρικυμίας*».

είναι διαφορετικό»

και σκόλο. Όχι, δεν είμαι χορτοφάγος, αν και επιχειρήσα να γίνω για ένα διάστημα. Αλλά αν κάποιος ζει στον Βορρά, όπου δεν υπάρχει η ποικιλία φρούτων και λαχανικών που συναντάς στον Νότο, δεν είναι και πολύ εύκολο να γίνει χορτοφάγος. Βέβαια, δεν πρέπει να ξεχνούμε πως όταν τρώμε κρέας καταναλώνουμε νεκρή ζωή. Όσο για τις ανθρωπομορφικές ιδιότητες των ζώων στα βιβλία μου, είναι ο τρόπος μου να μεταφέρω τη γοητεία και το μυστήριο του οικοσυστήματος. Αν βλέπουμε στα ζώα πλευρές του εαυτού μας, τον καταλαβαίνουμε σε μεγαλύτερο βάθος».

■ **Γνωρίζουμε την περιβαλλοντική σας ευαισθησία. Αυτή είναι ο λόγος που υποστηρίζετε το Κόμμα των Πρασίνων στον Καναδά;**

«Είναι ένας σοβαρός λόγος βεβαίως, κυρίως όμως το υποστηρίζω επειδή τρέφω μεγάλη εκτίμηση στην Ελίζαμπεθ Μεί, την πρόεδρο του κόμματος».

■ **Τα μυθιστορήματά σας καλύπτουν μια ευρεία θεματική γκάμα. Έχει κανείς την αίσθηση ότι μπορείτε να επιλέξετε οποιοδήποτε θέμα και μέσα από αυτό να βρίσκετε κάθε φορά το πρωτογενές στοιχείο που σας χρειάζεται για να γράψετε. Είναι έτσι;**

«Αξιολογώ το θέμα που βρίσκω ενδιαφέρον κάθε φορά, όπως μου επιβάλλεται. Αυτό είναι εκείνο που ανανεώνει τον συγγραφέα και τον βοηθά να μην επαναλαμβάνεται. Ο καθένας έχει τη θεματική του περιοχή φυσικά, αλλά το ζήτημα είναι πώς τη διευρύνει. Γι' αυτό και προσπαθώ το κάθε βιβλίο μου να είναι διαφορετικό. Ούτε ο συγγραφέας θέλει να λέει τα ίδια πράγματα ούτε οι αναγνώστες να διαβάζουν κάτι που το έχουν ξαναδιαβάσει».

■ **Ενα από τα γνωστότερα μυθιστορήματά σας, το «Ορυξ και Κρέικ», χαρακτηρίστηκε «επιστημονική φαντασία».**

Εσείς όμως είπατε πως στην ουσία πρόκειται για «υποθετική φαντασία». Τι ακριβώς εννοούσατε;

«Στα αγγλικά έχουμε κάποια προβλήματα με την ορολογία – από εδώ και ο εμπειρισμός μας. Και χρησιμοποιούμε πολλά κλισιέ. Στην επιστημονική φαντασία η τεχνολογία σήμερα είναι ο αποφασιστικός παράγοντας της αφήγησης. Όταν όμως λέω υποθετική φαντασία, δεν εννοώ απλώς κάτι που φαντάζεται κανείς αλλά ότι αυτό που φαντάζεται μπορεί και να συμβεί».

■ **Το 2008 εκδώσατε ένα ασυνήθιστο βιβλίο, το «Payback: Debt and the Shadow Side of Wealth», όπου υποστηρίζετε ότι το χρέος είναι η σκιά του κέρδους.**

«Το χρέος έχει πολλές πλευρές που δεν είναι μόνο χρηματοπιστωτικής φύσεως. Κάποιες από αυτές μάλιστα έχουν σοβαρότατες οικολογικές συνέπειες. Αφού η διψα του κέρδους παράγει χρέος,

το χρέος είναι, όπως λέει και ο τίτλος του βιβλίου μου, η σκιά του κέρδους – το ένα δεν μπορεί να υπάρξει χωρίς το άλλο. Λίγο πριν από την εισβολή των ΗΠΑ στο Ιράκ έγραψα ένα άρθρο όπου αναρωτιόμουν αν οι Αμερικανοί είχαν σκεφθεί τι χρέος θα δημιουργούσαν. Δείτε τι γίνεται με την οικονομική κρίση σήμερα. Αν όμως καταστραφεί το οικοσύστημα, ούτε το κέρδος ούτε το χρέος θα έχουν καμία σημασία. Οι πηγές ενέργειας και τροφίμων θα καταστραφούν, ο υπερπληθωρισμός θα είναι αναπόφευκτος και το χρήμα θα καταστεί άχρηστο».

■ **Αυτό μάς ηγαιίνει στο θέμα της δυστοπίας που είναι από τα βασικά στην πεζογραφία σας. Ποια η σχέση σας με τους αντίστοιχους συγγραφές του παρελθόντος, λ.χ. τον Άλντους Χάξλεϊ και τον Τζορτζ Όργουελ; Ποιον προτιμάτε από τους δύο;**
«Δεν έχω ιδιαίτερη προτίμηση στον έναν ή στον άλλον.

Μαζί με αυτούς βάω και τον Χ.Γκ. Γουέλς και τον Ρέι Μπράντμπερι. Ο πατέρας μου τους αγαπούσε και τους δύο, όπως άλλωστε και πολλούς άλλους καλούς συγγραφείς.

«Έχω ταξιδέψει σε όλον τον κόσμο αλλά νομίζω πως για να καταλάβει κανείς την Ελλάδα θα πρέπει να την επισκεφθεί σε ώριμη ηλικία»

Σε μια οικογένεια βιολόγων ήταν επόμενο ένα έργο σαν το *Γενναίος νέος κόσμος* του Χάξλεϊ να κάνει ιδιαίτερη αίσθηση. Το 1984 του Όργουελ είναι η άλλη του πλευρά. Η επιστήμη, τα πολιτικά συστήματα και η κοινωνία παράγουν τις δυστοπίες. Εξ ου και οι δικές μου οικολογικές ευαισθησίες».